

cas, es va anar arraconant el vetust nom *Cere* i quedant LIVIA. Els era menys familiar el nom de la il·lustre gens *Livia* que els de *Faventia*, *Augusta* o *Helena*?

Molt abans que Ptolemeu, ja descriu els *Ceretani* (Κερετανοί) Estrabó (V. supra l'article *Cerdanya*), si bé no ens dóna els noms dels seus *oppida*. *Ceretani* deriva de *Cere* tal com *Cosetani* de *Cose*, *Laietani* de *Laie*. *Jacetani* de *Jacca*. En l'ambient pastoral i forestal de Cerdanya és natural que el seu *oppidum* fos molt menys poblat que aquelles altres: aniria creixent gràcies a les vies i organització romanes; i llavors el caràcter bastant insubmís dels vells ceretans, féu que el nom indígena (que només a ells els podia ser car) fos més relegat, i aviat oblidat, i el de *Llivia* no comenci de surar fins al tardà Ptolemeu.

En sengles anàlisis hem vist i veurem, que el dels dos llogarets de Llivia han conservat, en forma de compostos bascoïdes: CER-EGI-A > *Cereja* (*Sareja*) 'el vessant de *Cere*' (E.T.C. I, 164); *Gorguja* < *COROGOIA 20 assimilació de CER-EOI-A 'dalt de *Cere*' (E.T.C. I, 164): i la geografia ho comprova: *Sareja* es troba en els pendents immediats a Llivia; i *Gorguja*, molt més alt, però també damunt Llivia i depenent-ne.

L'evolució del mot és ben correcta fonèticament: LIVIUS, sembla que tenia *i* breu (cf. supra *Llebià*); però sota l'accent, la metafonía de la *i* següent establia el timbre *í*, no sense, però, que l'autoritzada tradició de l'*Acta SdUrg.* de 839, ens hagi conservat un cas d'una antiga variant *Levia* (cf. *séquia/siquia*, 30 *bèstia/bistia*).

PARÒNIMS. *Caere* fou una antiga ciutat d'Etrúria, avui *Cervetri* (<CAEREM VETEREM?), de la qual parlen Titus Livi (VII, 15) i d'altres; Heròdot (I, 69), conta 35 que els grecs n'havien dit Ἀγυλλα, i fa història dels Ἀγυλλαῖοι, després de la batalla d'*Alàlia*, com veig pels comentaris de Legrand i de Van Groningen (III, p.57).

Llivia, pda. de te. de Lleida, escrit així amb *L-* en la llista de pdes. que em comunicà En Lladonosa, datada 1690, que copià i comunicà ell mateix de l'arxiu de la Paeria: cit. entre *Pardines* i *Albarés* (no hi veig altres noms en *L-*, fora de *Lleyda* i *St.Llorens*, que ja hi van amb *Ll-*).

Coll de *Llivia*, cap a la Serra de Boumort, on neix el riu de Carreu (*GGC, Lda. 757*, i *Encicl.Cat.*).

Clot d'en *Llivia* pron. *d əŋfibi*, en te. d'Escaró (XXIV, 23ss).

És ben probable que aquests tres NLL menors siguin succedanis del de la vila cerdana: noms trasplantats per gent d'allà, que s'establirien en aquests indrets: tal com els nombrosos llocs *El Cerdà*, *Riu Cerdà*, *Cerdanyola*, que he explicat en apèndix a l'art. *Cerdanya*. Després de vacil·lar, arribo a la conclusió que també hi hem de d'afegir, dos NLL

valencians, almenys el primer, que és important.

Els Llivis, és una de les denes (zones extenses, en nombre de deu), en què es divideix el vast terme de Morella. Avui s'hi ha fet una petita barriada de masos escampats, amb una devesa, unes creus de terme, i una rambla, cap a la zona Sud del terme. *Pron. loz fíbis* o *ez fíbis* (1961, XXXVII, 175.22, 176, 177).

El que em féu dubtar més és l'haver trobat el nom en una forma un poc diferent a l'extrem migjorn del P.Val.: *Les Llibes*, antic mas del te. d'Orxeta, a la r. del de la Vila Joiosa (*lez fíbes*), però també hi vaig oir *a fíbes* sense article), avui submergit pel Pantà (XXXV, 99.8). Això em feia pensar si serien, tots dos llocs, un nom mossàrab provinent de OLIVAS o OLIVIS (en abl. locatiu pl.) 'als olius, als olivars': justament s'escau que dins la dena dels *Llivis*, hi ha un mas que en diuen, a *Olivares* (amb *-ares* val., evident supervivència mossàrab, vista la *-e*); ja que les planes més baixes del te. de Morella, són certament de les més adequades per a olivar, si bé ara, després del desastre oliverer de 1956, no hi vaig veure gaires oliveres.

Però d'aquest nom he trobat dades antigues que ens en desenganyen; en el Capbreu Milian de Morella, a. 1443, entre els propietaris del *Moxàquer*, dena limitrofa dels Llivis: «dos troços de terra que eren d'En Joan Sorianos als (sic) Mas dels *Liuies*» fº 49v; entre els del Riu de Caldés (que també és allí al costat: «al Mas del *Liuies*», fº 62v) i entre els de *La Vespa*, que és poc més al Nord: «un mas que comprà d'En Joan Ainsa, lo qual fonch d'En Jachint *Llivia*», fº 65 vº.

Es veu, doncs, que tot deu venir d'una família d'immigrants cerdans, encapçalada per un anomenat En X. de Llivia, (provinent de la vila cerdana); que, propagant-se s'establiren en altres masos allí prop: masos de la família *Ll.* > *masos dels Llivis*. Com a bon cerdà ell pronunciava *fíbi* en lloc de Llivia, i així ha quedat estereotipat en el nom de la dena que fundà ell en el terme de Morella.

En el d'Orxeta, potser hi hagué també un trasplantament semblant; si bé són estranyes la manca de la *i* postònica, i la *b*, puix que és zona on hi ha distinció entre *b* i *v*. Potser aquest sí que ve de OLIVIS per via mossàrab. Tanmateix el fet de ser un nom trasplantat per gent forastera, de parlar neutralitzador de *b/v*, ja ho pot explicar tot.

Lliura, -re, Coma ~ i *Lliuret*, V. apèndix a *Llierca Llivanyes*, V. *Llevanya*

LLÍVOL, Puig de ~

Degué ser un NL, avui convertit en cognom